

Napsal Zbyněk Sedláček

(E*forum, 02. 12. 2015)

Při příležitosti vydání svazku Básní Emila Juliše v České knižnici zveřejňujeme text Zbyňka Sedláčka o Julišově výtvarném díle, který byl otištěn vedle příspěvku Karla Miloty (Básník jednoty) v čtyřstránkovém katalogu Emil Juliš: Poezie – koláže – dokumenty k autorově výstavě konané ve dnech 17. října až 3. listopadu 1995 v Okresní knihovně v Lounech.

mk

Juliš obrazem

Poezie Emila Juliše byla vždy úzce spojena s výtvarným uměním. Mnohé básně ze 60. let staví na využití kolážového principu, spojování odlišných textů, jiné modelují takřka malířským způsobem vizuální charakteristiku prostoru, další se zase dotýkají umělecké tvorby Julišových přátel z řad výtvarníků. Vlastní básníková výtvarná aktivita se soustřeďuje především do půle 70. let, kdy se mu v tíživé době nucené publikační odmlky a složité osobní situace stala určitou terapií i východiskem. Již v předchozích letech vznikaly fotografie a kresby, v 70. letech se pak připojily obrazy, osobité malby na kamenech a především koláže, jež zůstávají trvale platnými díly. Koláž je technikou blízkou básníkům a v Julišově případě zapůsobil nepochybně také příklad staršího a výjimečně inspirativního přítele Jiřího Koláře, který mu navíc poskytl značné množství reprodukcí a fotografií. Během roku 1976 vytvořil Emil Juliš více než sto koláží. Na dvě desetiletí zůstaly uzavřeným celkem, ale počátkem letošního podzimu se k nim autor v době příprav přítomné výstavy vrátil, některé koláže doplnil, přepracoval a realizoval ještě několik zcela nových prací.

Jako prvotní materiál koláží posloužily fotografie z časopisů, reprodukce děl starého i moderního umění, v menší míře fragmenty textů, reklam a map. Určujícím individuálním principem kolážové tvorby je způsob segmentace výchozích zobrazení, tematický výběr a uspořádání výtvarných elementů. Lze říci, že v tvorbě Emila Juliše se systematicky projevuje princip přenosu: přenosu výtvarných postupů do poezie a literárních do výtvarného umění. Autor spojuje, konfrontuje a zvýrazňuje sémanticky silně zatížené elementy, mnohdy na základě ikonické kvality, vytváří narativní síť, přičemž všechny ostatní vazby na původní kontext – zejména u obrazů a soch – vstupují do rozpohybované mnohoznačné významovosti díla. Koláže se nepodřizují literarizaci a uchovávají si autonomní výtvarné kvality, ačkoli je lze jak vnímat v podobě syntetického výtvarného znaku, tak i „číst“ po jednotlivých prvcích a jejich vzájemných vztazích, což zároveň odkazuje ke genezi – přiřazování a rozvíjení

primárně zvolených významů. Na rozdíl od Kolářových kreseb nejsou tyto koláže striktně uspořádané podle systémových pravidel a často odrážejí neuspořádanost a dynamickou protikladnost širokého repertoáru osob a předmětů střetávajících se v prostoru díla. Strukturní princip výstavby koláží určuje pouze dílčí, ale podstatná omezení, např. traktování obrazových segmentů trháním, barevnost omezenou na úzkou škálu šedí v případě černobílých fotografií či méně komplikované uspořádání v řadách. Vizualní kvalita obrazových elementů má svou váhu stejně jako syžetová složka koláže, přičemž se poměr obou složek dynamicky proměňuje. Proto tedy některé práce vnímáme jako výtvarně účinnější a emotivnější, jmenujme třeba již zmíněné koláže sestavené z trhaných reprodukcí starých obrazů, které viditelnými rozervanými okraji zjevně poukazují na vlastní iluzivnost v původní i přenesené obrazové funkci a na činnost, jež je, blízká kaleidoskopu, zasadila do tohoto nového uspořádání.

Verbální označení tvoří neopomenutelnou vrstvu díla, k jehož ostatním částem vystupuje dvouznačně. Poskytuje jistý interpretační klíč, ale mnohdy i znejasňuje cestu ke smyslu hravě zavádějícím odkazem, popisným názvem jediného fragmentu celé kompozice či metonymií. Pro názvy je příznačná proměnlivost, takže jediné dílo jich vystřídá během let celou řadu. Sám autor nepokládá název nikdy za plně definitivní.

Nejmladší vrstvu výtvarné Julišovy tvorby představují koláže, v jejichž středu se nalézají fragmenty obrazů jeho lounských přátel Vladislava Mirvalda a Zdeňka Sýkory, konfrontované s místně a časově rozprostraněným světem umění minulých věků. Vypovídají tak oproštěnými a pečlivě volenými prostředky o básnickově vztahu k užšímu společenství, pro které neznamena lokální příslušnost žádné omezení, ale pevný výchozí bod odvážné a odpovědné umělecké tvorby.

Výtvarná činnost Emila Juliše, ač původně koncipovaná jako ryze privátní, vytváří spolu s rozsáhlejším a závažnějším literárním dílem integrální celek, otevřený přítomným i budoucím divákům a čtenářům a strukturovaný jednotlivým autorským gestem.

www.ipsl.cz